

Determinanții calității raportării financiare: evidențe empirice pentru România

*Dr. Claudia Cătălina CIOCAN,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
e-mail: ciocan_claudia_catalina@yahoo.com*

*Conf. univ. dr. Mihai CARP,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
e-mail: mihai.carp@feaa.uaic.ro*

*Prof. univ. dr. Iuliana GEORGESCU,
Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași,
Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor,
e-mail: iuliag@uaic.ro*

Rezumat

Problema calității raportării financiare a stârnit interesul mai multor cercetători ale căror opinii converg către ideea că aceasta poate fi influențată atât de factorii legați de mediul intern al companiei, de sistemul de guvernare corporativă, de activitatea auditorilor, cât și de factori macroeconomici, cum ar fi sistemul juridic și politic al unei țări sau comunități sau anumite politici contabile/ fiscale. Obiectivul cercetării este de a evidenția, pornind de la un model validat de Iatridis (2011) pentru companiile din Marea Britanie, modul în care factorii microeconomici influențează calitatea raportării financiare a companiilor românești cotate la Bursa de Valori București. Analiza a vizat perioada 2013-2019. Rezultatele indică faptul că întreprinderile care prezintă rapoarte financiare de înaltă calitate sunt de mari dimensiuni și au, în general, o rată a fluxului de numerar operațional mai mare, valori relativ scăzute ale provizioanelor și dezvăluie mai multe informații, din punct de vedere cantitativ. Totodată, aceste companii sunt auditate în principal de auditori care nu fac parte din grupul BIG 4.

Cuvinte cheie: calitatea raportării; caracteristici calitative; factori determinanți ai calității; prudența;

Clasificare JEL: G30; M41

Vă rugăm să citați acest articol astfel:

Ciocan, C. C., Carp, M., Georgescu, I. (2021), The Determinants of the Financial Reporting Quality: Empirical Evidence for Romania, *Audit Financiar*, vol. XIX, no. 2(162)/2021, pp. 301-319, DOI: 10.20869/AUDITF/2021/162/008

Link permanent pentru acest document:

<http://dx.doi.org/10.20869/AUDITF/2021/162/008>
Data primirii articolului: 2.02.2021
Data revizuirii: 7.02.2021
Data acceptării: 6.03.2021

Introducere

Literatura de specialitate abundă în lucrări care vizează măsurarea calității informațiilor financiar-contabile, a calității rezultatelor și a raportării financiare în ansamblu, într-un cuvânt calitatea în contabilitate și, totodată, se focusează asupra numeroșilor factori ce o influențează. Relevanța și intensitatea influenței diferă, însă, de la un spațiu economic la altul, identificarea acțiunii acestora reprezentând un demers necesar, care poate contribui la eficientizarea comunicării pe piața de capital.

Lucrarea de față cercetează această dimensiune, a identificării și evaluării influenței diferiților factori asupra calității informațiilor financiare raportate în spațiul economic românesc, completând studiile existente în prezent în literatura de specialitate. Prin raportare la informațiile specifice companiilor românești cotate la Bursa de Valori București, analizate pe un orizont temporal de șapte exerciții financiare (2013-2019), este studiată contribuția unor factori (indicatori) *construiți pe baza datelor din contabilitate*, caracteristici *modului de organizare al întreprinderii sau specifici mediului de afaceri* din care aceasta face parte, asupra calității raportării financiare.

Rezultatele obținute arată că firmele care prezintă un nivel ridicat de calitate al raportării financiare sunt mai mari și, implicit, mai vizibile pe piață, au o rată a fluxului de numerar operațional mai mare, prezintă valori relativ mici ale provizioanelor, conțin, din punct de vedere

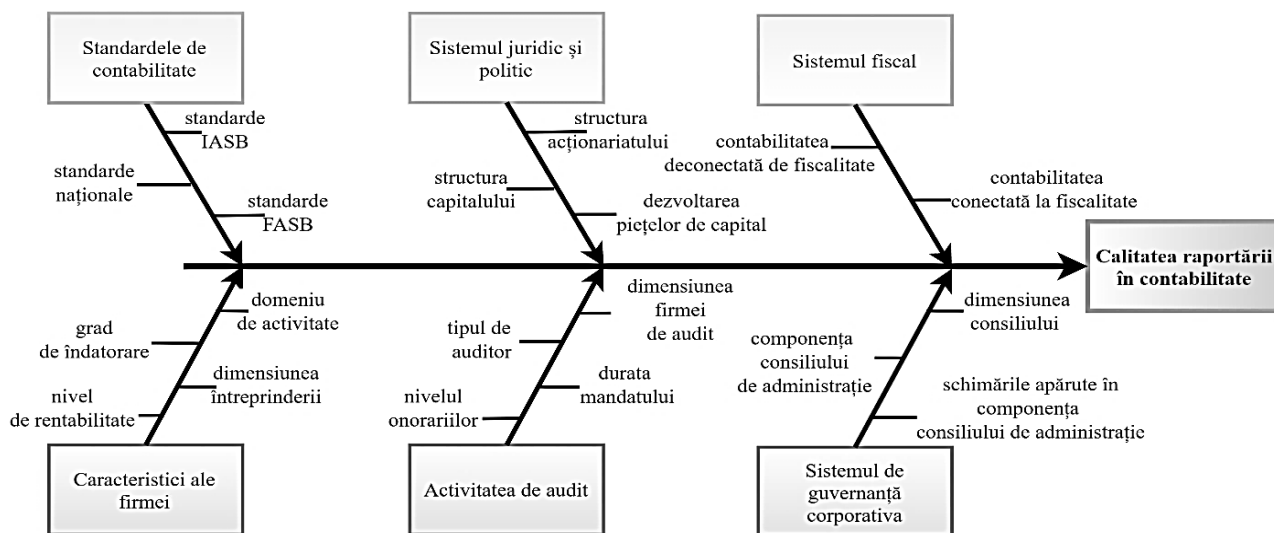
cantitativ mai multe informații și sunt auditate de un auditor din afara grupului Big 4.

Conținutul propriu-zis al articolului este structurat în trei secțiuni: prima parte reprezintă o revizuire a literaturii de specialitate, din perspectiva factorilor care pot exercita influențe asupra calității informațiilor financiare, a doua parte relevă metodologia utilizată în cercetare, iar a treia parte prezintă rezultatele obținute și interpretarea acestora. Lucrarea se încheie cu prezentarea principalelor concluzii desprinse în urma analizei derulate.

1. Factori cu influență semnificativă asupra calității informației financiare

Calitatea în domeniul financiar-contabil poate fi privită atât din perspectivă microeconomică, ea fiind influențată de factori ce țin de caracteristici ale activității societății, de sistemul de guvernare corporativă, de activitatea auditorilor, cât și prin raportare la aspecte macroeconomice, având în vedere că există numeroși factori de influență externi firmei ce țin de cele mai multe ori de sistemul juridic și politic al unei țări sau comunități (cum este cazul Comunității Europene) sau de anumite politici contabile/fiscale valabile la nivelul acestora. Principalii factori, interni și externi, cu influență asupra calității informației financiare, a rezultatelor și deopotrivă a raportării financiare per ansamblu sunt surprinși în *Figura nr. 1*.

Figura nr. 1. Determinanți ai calității în contabilitate

Sursa: Prelucrările autorilor după Soderstrom and Sun, 2007 p. 688; Dechow, Ge and Schrand 2010

Printre cei mai analizați factori se numără și specificul standardelor de contabilitate utilizate în elaborarea situațiilor financiare, cu precădere a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Literatura de specialitate din ultimul deceniu cuprinde o varietate de studii care vizează diferite aspecte ale implementării IFRS în numeroase țări, inclusiv România. Deși poate fi considerat cel mai important factor extern, Soderstrom și Sun (2007, p. 688) afirmă că, în realitate, conversia la IFRS și implicit utilizarea unui set unic de standarde contabile poate să nu contribuie neapărat la creșterea nivelului calității contabile pentru fiecare firmă și țară din cauza unor factori adiționali care țin de sistemele juridice, politice și fiscale din țara respectivă și, totodată, de factori ce țin de raportarea financiară propriu-zisă. De asemenea, Givoly et al (2014, p. 6) susțin, la rândul lor, că în realitate calitatea informațiilor puse la dispoziția utilizatorilor nu este doar un produs al standardelor contabile internaționale. Ea este afectată de stimulentele celor care întocmesc situațiile financiare, ale managerilor, care, la rândul lor, depind de forțele politice, sociale și juridice și de interacțiunea acestora. Soderstrom și Sun (2007, p. 690) surprind o influență a sistemului juridic prin prisma rolului său de reglementare, prin care se asigură elaborarea sau impunerea cadrului normativ. Acest rol este deosebit de important atunci când se ia în considerare calitatea raportării după adoptarea IFRS sau, după caz, după alinierea standardelor naționale de contabilitate cu Directivele Europene, cum este cazul multor state, inclusiv al României. De asemenea, autorii atrag atenția asupra faptului că influența sistemului juridic se manifestă prin înseși caracteristicile celor două sisteme, cel guvernat de dreptul comun (cum este cazul țărilor anglo-saxone) unde modalitatea de a stabili standarde contabile derivă din cerințele investitorilor, iar standardele de contabilitate sunt în mare parte stabilite de organizații private (FASB, IASB) și cel guvernat de dreptul roman care permite guvernelor să controleze stabilirea și interpretarea legilor.

Faptul că în țările anglo-saxone standardele de contabilitate sunt elaborate în concordanță cu cerințele investitorilor de organisme specializate poate fi considerat unul din motivele pentru care literatura de specialitate le încadrează pe acestea drept superioare din punct de vedere al calității și transparenței. Este cazul IFRS-urilor care au fost descrise în literatură drept standarde contabile de înaltă calitate (Dimitropoulos et al., 2013; Palea, 2013; Ball, 2016). În ceea ce privește

influența exercitată de sistemul fiscal, trebuie remarcat faptul că în țările unde contabilitatea este conectată la fiscalitate (cum este și cazul României, caracterizată în literatură drept parțial conectată la fiscalitate – Cuzdriorean, 2011), unde organismele de administrare fiscală și băncile sunt încă principalii destinatari ai informației contabile, managerii sunt preocupați de atingerea unor obiective de natură fiscală în detrimentul atragerii de capital de pe piață, optând astfel pentru aplicarea unor politici contabile care au drept scop diminuarea profitului și, implicit, a bazei impozabile.

Politicele contabile care conduc la creșterea profitului sunt preferate de firmele cu un grad ridicat de îndatorare, de cele care promovează o politică de acordare a dividendelor, precum și de firmele în care remunerarea managerilor este condiționată de dimensiunea rezultatelor sau în cadrul cărora aceștia dețin participații la capital (Tulvinschi, 2017). Se poate concluziona că în perioadele în care sarcina fiscală este considerată prea mare înclinația spre reducerea acesteia și, implicit, manipularea rezultatelor este din ce în ce mai mare, acest lucru având un impact direct asupra calității raportării financiare (Lin, Lu and Zhang, 2012; Kapoutsou, Tzovas and Chalevas, 2015; Sousa, Gonçalves Góis and Viseu, 2019).

Categoria factorilor *interni* include determinanți ai calității ce vizează *caracteristici ale firmei* (aspecte ce țin de situația gradului de îndatorare, nivelul de profitabilitate, domeniul de activitate ș.a), *activitatea de audit* (natura auditorului, tipul de auditor, mărimea firmei de audit, durata mandatului de audit sau nivelul onorariilor) și *sistemul de guvernare corporativă* (unde distingem factori precum componența consiliului de administrație, mărimea consiliului, schimbările produse în cadrul consiliului ș. a.).

Caracteristicile firmei implică factori precum: domeniul, mărimea întreprinderii, structura capitalului, nivelul de investiții, gradul de îndatorare, nivelul de profitabilitate/rentabilitate (Cohen, 2003; Dechow, Ge and Schrand, 2010; Iatridis, 2011; Fathi, 2013).

În ceea ce privește *domeniul de activitate* în care activează întreprinderea, Inchausti (1997, p. 56) prezintă câteva opinii cu privire la influența acestuia asupra cantității și calității informațiilor puse la dispoziția utilizatorilor. În afara informațiilor obligatorii, există posibilitatea ca firmele să ofere și informații suplimentare, specifice domeniului în care activează. Mai mult, autorul susține că firmele din același domeniu

de activitate au tendința de a pune la dispoziția utilizatorilor informații foarte similare ca natură, urmărind în acest sens respectarea unei politici unitare de prezentare a informațiilor. În strânsă conexiune, Fathi (2013, p. 321) susține, fără a face referiri la calitatea informațiilor, că apartenența unei companii la un anumit domeniu poate fi considerată un factor explicativ pentru prezentarea informațiilor financiare. Exemplul dat de autor implică firmele din industria prelucrătoare care sunt nevoite să prezinte informații ce se referă la concurență, diferențierea produselor, creșterea cererii, volatilitatea cererii și riscurile asociate.

Referitor la *dimensiunea întreprinderii*, rezultatele obținute de Iatridis (2011, pp. 91–92) indică faptul că firmele care prezintă rapoarte financiare de înaltă calitate sunt, în general, de dimensiuni mari, vizibile pe piață. Autorul susține că îmbunătățirea calității rapoartelor financiare pare să aibă o legătură pozitivă cu mărimea firmei, cu lichiditatea și listarea la bursă, fapt ce ar însemna că firmele mari, și de altfel vizibile, ar fi înclinate să prezinte informații financiare de calitate. Totodată, conform autorului, tendința firmelor mici și recent cotate la bursă ar fi de a consolida calitatea raportării financiare pentru a semnala că performanțele financiare viitoare se vor îmbunătăți și, prin urmare, să atragă noi investitori. Dechow et al. (2010, p. 86) susțin că mărimea întreprinderii poate fi privită drept un indicator important al tipului de vizibilitate, care influențează costurile strategiilor vizate. Inchausti (1997, p. 53) afirmă că este de așteptat ca firmele de mari dimensiuni să prezinte un număr mult mai mare de informații deoarece se presupune că nevoia de finanțare este mult mai mare pentru acestea, comparativ cu cele mici. Prin urmare, vor exista mai multe conflicte potențiale între acționari, creditori și manageri, iar prezentarea informațiilor poate fi utilizată cu scopul de a reduce costurile de agenție și asimetria informațională dintre manageri, investitorii actuali și cei potențiali. În condițiile în care cantitatea de informații și calitatea acestora nu au aceeași însemnătate, prezentarea de informații, în special punerea la dispoziția utilizatorilor a unui număr mai mare de informații poate fi privită cu reticență de utilizatori. Studiul întreprins de Rahman & Hasan (2019, p. 15) prezintă o relație semnificativă între dimensiunea firmei și calitatea informațiilor financiare. În viziunea autorilor, firmele de mari dimensiuni sunt predispușe să prezinte mai multe informații de calitate deoarece acestea, spre deosebire de firmele mici, sunt mai orientate către investitori.

Structura capitalului și, în strânsă legătură, *gradul de îndatorare* sunt, de asemenea, factori de natură internă care influențează calitatea raportării financiare. Utilizarea datoriilor în structura capitalului variază de la o țară la alta, de la o industrie la alta și totodată de la o firmă la alta, ea depinzând de nevoile de finanțare ale unei firme, precum și de dorința și capacitatea acționarilor de a furniza fonduri unei companii (Ahmad and Alrabba, 2017, p. 498). În literatura de specialitate structura capitalului este frecvent corelată cu problematica asimetriei informaționale și, totodată, cu teoria agenției. În acest sens, Soderstrom & Sun (2007, 693) susțin că acționarii și creditorii folosesc metode diferite pentru a reduce asimetria informațională. Când investitorii apelează la bursele de valori pentru a plasa capitalul, ei se bazează pe rapoartele financiare ale unei companii și cheltuiesc resurse pentru a obține aceste informații. Sun (2006, p. 2) susține că investitorii de pe piața de capital reduc asimetria informațională prin solicitarea unor informații publice extinse, în timp ce băncile o reduc prin comunicarea privată cu managerii, cum ar fi întâlniri regulate cu ofițerii de credite. Prin urmare, se așteaptă ca raportarea financiară să fie mai utilă pentru acele companii care depind de finanțarea de pe piața de capital. Lin & Lee (2016, p. 145, 157) afirmă că teoria structurii capitalului tradițional sugerează că stabilirea unei structuri optime de capital este realizată prin echilibrarea costurilor și beneficiilor asociate cu grade diferite ale levierului financiar. Autorii susțin că societățile care se finanțează de pe piața de capital prezintă un nivel ridicat al calității raportării financiare. Ideea este susținută și de Soderstrom & Sun (2007, p. 693), care au identificat un nivel al calității rezultatelor mai scăzut în țările în care finanțarea societăților se face predominant prin intermediul băncilor.

Unul din factorii care influențează în mod direct calitatea în contabilitate, cu accent pe calitatea rezultatelor, este *rentabilitatea* entității. O companie profitabilă ar putea pune la dispoziția utilizatorilor mai multe informații pentru a întări credibilitatea câștigurilor raportate și pentru a-și spori reputația. Cu alte cuvinte, întreprinderile tind să comunice mai frecvent informații atunci când rezultatul este pozitiv, iar performanțele financiare slabe pot constitui motive pentru manipularea rezultatelor (Fathi, 2013). Managerii care nu reușesc să mențină constant sau să contribuie la creșterea profitului ar putea recurge la manipularea câștigurilor și la o prezentare înșelătoare a performanței financiare a companiei cu scopul de a-și asigura continuitatea mandatului (Summers and

Sweeney, 1998, p. 136). Teoria agenției sugerează că managerii unor firme foarte profitabile pot folosi informații detaliate pentru a obține avantaje personale. Prin urmare, aceștia vor înclina spre prezentarea de astfel de informații pentru a-și păstra poziția și contractele. Teoria semnalului¹ presupune că proprietarii vor fi interesați să ofere „vești bune” pieței pentru a evita subevaluarea acțiunilor lor. Conform teoriei proceselor politice² firmele cu profituri mari vor fi interesate să prezinte mai multe informații pentru a justifica nivelul profitului (Inchausti, 1997, p. 54).

Rezultatele obținute de Sun & Rath (2009, p. 1119) indică faptul că dimensiunea firmei și rentabilitatea activelor joacă un rol important în determinarea direcției de manipulare a rezultatelor. Folosind cazul firmelor australiene autorii afirmă că cele de mici dimensiuni care prezintă un nivel scăzut al rentabilității activelor au șanse mult mai mari să apeleze la tehnicile de manipulare a rezultatului. Iatridis (2011) afirmă că este de așteptat ca rentabilitatea unei companii și raportarea financiară de înaltă calitate să fie corelate întrucât aceasta poate fi considerată o alegere rațională din partea conducerii.

Rolul de interes public al auditului înseamnă că o comunitate de persoane și instituții se bazează pe calitatea activității unui auditor sau a unei firme de audit. Un audit de calitate superioară contribuie la funcționarea ordonată a piețelor prin îmbunătățirea integrității și eficienței situațiilor financiare (Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene, 2014, l. 1). După cum poate fi observat și în Regulamentul UE nr. 537/2014 rolul atribuit auditorilor statutari în sfera socială este deosebit de important, ei asigurând obiectivitatea, transparența și fiabilitatea raportărilor financiare puse la dispoziția publicului. Cei mai relevanți determinanți ai calității, ce

¹ Teoria descrie comportamentul atunci când două părți (persoane sau organizații) au acces la informații diferite. De obicei, o parte, expeditorul, trebuie să aleagă dacă și cum să comunice informațiile respective, iar cealaltă parte, receptorul, trebuie să aleagă modul cum interpretează semnalul (Connelly *et al.*, 2011).

² Cunoscută și sub denumirea de „teoria oportunității politice”, teoria proceselor politice oferă o explicație a condițiilor, a gândirii și a acțiunilor care fac ca mișcarea socială să aibă succes în atingerea scopurilor sale. Conform acestei teorii, oportunitățile politice de schimbare trebuie să fie mai întâi prezente înainte ca o mișcare să își poată atinge obiectivele (Crossman, 2019).

vizează activitatea de audit, implică factori precum: *tipul de auditor, durata mandatului și, în strânsă conexiune, rotația auditorului și onorariile percepute de auditori*. Literatura de specialitate încadrează acești factori în primul rând în categoria determinanților calității auditului, plecându-se în acest sens de la premisa că un audit de calitate conduce în mod implicit la raportări financiare de înaltă calitate.

Apartenența auditorului la acest grup Big N³ este privită în literatură drept un semn al calității activității se audit. În acest sens, DeAngelo (1981, pp. 189–190) și Sirois *et al.* (2016, p. 113) susțin că mărimea firmei de audit este un proxy pentru calitate (independența auditorului), pentru un auditor mare fiind important fiecare client deoarece în cazul în care ar acționa greșit pentru a satisface cerințele unui anumit client ar fi pusă în pericol reputația sa. Dimpotrivă, o firmă de audit cu un singur client poate concluziona în mod logic că are mai mult de câștigat satisfăcând cerințele clientului și raportând într-o manieră eronată decât dacă este minuțios și riscă să fie concediat. Francis (2004, p. 352) argumentează că auditul efectuat de membri din Big 4 nu înseamnă o superioritate implicită din punct de vedere a calității, ci că auditurile firmelor Big 4 ca grup vor fi, în medie, de o calitate mai bună decât cele ale altor firme de contabilitate (mai mici).

Rezultatele obținute de Lopes (2018) sugerează că există o relație între calitatea auditului și manipularea rezultatelor. Conform autoarei, nivelul de manipulare a rezultatelor este semnificativ mai mic în rândul companiilor care contactează o firmă de audit din cadrul Big 4, în comparație cu companiile care utilizează o firmă de audit non-Big 4. Un studiu care vizează percepția asupra calității auditului din punctul de vedere al celor care întocmesc situațiile financiare, al utilizatorilor rapoartelor de audit și al auditorilor realizat de Gray & Ratzinger (2010, p. 344) relevă faptul că părțile interesate consideră că pentru companiile mari și pentru multinaționale este recomandată utilizarea serviciilor unui auditor „Big 4”, datorită expertizei

³ Folosim denumirea generică de Big N întrucât literatura scoate în evidență faptul că înainte de 1989 grupul era cunoscut drept Big 8, în perioada 1989-1997 drept Big 6, Big 5 între anii 1998-2001 iar după colapsul firmei Arthur Andersen în 2002 a rămas titulatura de Big 4 (Wootton, Tonge and Wolk, 1994; Bamber and Iyer, 2002; Ferguson and Stokes, 2002; Krishnan, 2003; Francis, 2004, p. 346; Francis, Michas and Yu, 2013; Eshleman and Guo, 2014)

acestui (se consideră în acest caz că toate firmele din Big 4 interpretează în același mod standardele, diminuând în aceste condiții semnificativ probabilitatea de apariție a erorilor). Pentru celelalte tipuri de companii se poate apela la auditori care nu aparțin grupului Big 4 întrucât rezultatele studiului sugerează că firmele de audit mai mici vor oferi același audit de calitate ca și cele 4 mari companii de audit.

Putem concluziona așadar că angajarea pentru misiunea de audit a unui membru al grupului Big 4 este considerat de literatura de specialitate de cele mai multe ori un plus în ceea ce privește calitatea auditului și, implicit, calitatea raportării financiare. Cu toate acestea nu putem afirma că auditul de calitate poate fi corelat în mod exclusiv cu auditarea firmelor de către auditorii Big 4 întrucât există lucrări precum cele ale lui Chang, Cheng and Reichelt, 2010; Lawrence, Minutti-Meza and Zhang, 2011; Alves, 2013; Chen, Elemen and Lobo, 2018, care prezintă rezultate contradictorii ce sugerează că nu doar membrii Big 4 oferă servicii de calitate, punând la îndoială astfel acest „mit” al supremației Big 4. Chen et al. (2018, p. 1) susțin că, deoarece cererea clienților poate fi determinată mai mult de obiectivele de natură fiscală decât de obiectivele privind calitatea raportării financiare și deoarece structura acestora este mai puțin optimizată pentru a putea oferi servicii de audit la costuri reduse, cei patru mari auditori pot avea stimulente mai slabe decât auditorii non-Big 4 pentru a îmbunătăți calitatea raportării financiare în firmele private.

Chu et al. (2018, p. 528) dezbat problematica *duratei mandatului unui auditor*. În opinia acestora, deoarece auditorul firmei joacă un rol esențial în atestarea corectitudinii informațiilor financiar-contabile raportate, o întrebare naturală este dacă mandatul acestuia – care îl ajută să obțină cunoștințe specifice firmei și să efectueze examinări eficiente de audit – afectează pozitiv sau negativ calitatea raportării financiare. Durata mandatului de audit este o chestiune delicată, o „sabie cu două tăișuri”. Pe de-o parte, putem afirma că o durată îndelungată a mandatului auditorului îl ajută pe acesta din urmă să cunoască foarte bine entitatea auditată, să descopere mult mai ușor erorile, discrepanțele și tentativele de fraudă. Pe de altă parte, prin sporirea dependenței față de acel client, din dorința de a nu pierde contractul mai ales când în discuție se află contracte cu firme mari, cunoscute și potente din punct de vedere financiar, se poate ajunge la compromiterea calității activității de audit.

Utilizând două proxy-uri pentru calitatea raportării financiare și un eșantion de clienți Big 6 care sunt similari din punct de vedere al mărimii și domeniului de activitate, Johnson et al. (2002, p. 637) constată că o durată a mandatului relativ scurtă, de la doi până la patru ani, este asociată cu rapoarte financiare de calitate inferioară. În plus, autorii nu au găsit dovezi cu privire la asocierea calității reduse a rapoartelor financiare cu mandatele de audit exercitate pe perioadă mai lungă de timp de 9 ani.

Pentru a analiza influența *governanței corporative* asupra calității raportării financiare, am considerat relevant să pornim de la una dintre cele mai cunoscute și utilizate definiții ale termenului (Napier and Shah, 2015), respectiv cea prezentată în cadrul raportului Cadbury în 1992, conform căruia sistemul de guvernare corporativă este „sistemul prin care companiile sunt conduse și controlate”. Consiliile de administrație sunt responsabile de guvernarea companiilor lor, iar rolul atribuit acționarilor în guvernare este de a numi directorii și auditorii și de a se asigura că există o structură de guvernare adecvată.

Responsabilitățile consiliului de administrație includ stabilirea obiectivelor strategice, urmărirea punerii lor în aplicare, supravegherea gestionării afacerii și raportarea către acționari a rezultatelor (Alzoubi, 2012, p. 249). Potrivit teoriei agenției, *caracteristicile consiliului de administrație* (caracteristici precum mărimea, componența, independența și numărul de ani de mandat ș.a.) pot afecta calitatea și cantitatea informațiilor financiare prezentate de companie (Fathi, 2013, p. 321). De asemenea, în strânsă conexiune cu rolul atribuit consiliului de administrație, literatura de specialitate acordă atenție caracteristicilor *comitetelor de audit* care, conform Directivei 2006/43/CE, trebuie să existe în mod obligatoriu în cadrul unei instituții de interes public.

În ceea ce privește *mărimea consiliului de administrație*, care alături de componența și independența consiliului este unul din factorii cei mai frecvent analizați, rezultatele cu privire la influența exercitată de acesta sunt contradictorii: pe de o parte, literatura prezintă o influență negativă (cu cât este mai mare consiliul, cu atât scade calitatea raportării financiare), iar, pe de altă parte, o influență pozitivă (considerându-se că un consiliu mai mare are în componență membri cu diferite specializări, preocupați să pună la dispoziția companiei aceste competențe și abilități, cu scopul de a satisface așteptările acționarilor). De exemplu, Xie, Davidson III and DaDalt,

2003; Bradbury, Mak and Tan, 2006; Fathi, 2013; Htay, Mohd Said and Salman, 2013; Zona, Zattoni and Minichilli, 2013; Chakroun and Hussainey, 2014; Akeju and Babatunde, 2017; Al-Shaer, Salama and Toms, 2017 au identificat o relație pozitivă între dimensiunea consiliului și calitatea raportării financiare. Aceste rezultate implică faptul că o mai bună calitate a rapoartelor anuale ar putea fi obținută prin creșterea dimensiunii consiliului (Htay, Mohd Said and Salman, 2013, p. 242). Xie et al (2003, p. 300) susțin că un consiliu mai mare poate fi mai bun în prevenirea manipulării rezultatelor comparativ cu un consiliu mic deoarece consiliile mai mari pot avea mai mulți directori independenți cu o bogată experiență corporativă și financiară. De asemenea, ei au constatat că există o relație negativă semnificativă între consiliile de administrație de mari dimensiuni și nivelul de angajamente discreționare și sugerează că un număr mai mare de directori cu experiență ajută la prevenirea manipulării rezultatelor.

În schimb, autori precum Kao and Chen, 2004; Abdul Rahman and Haneem Mohamed Ali, 2006; Byard, Li and Weintrop, 2006; Cheng, 2008 au prezentat dovezi care atestau că între mărimea consiliului de administrație și calitatea raportării financiare există o relație negativă semnificativă care sugerează că în cazul consiliilor de mici dimensiuni posibilitatea de a obține rapoarte financiare de calitate este mai mare. O explicație în acest sens este dată de de Kao & Chen (2004, p. 98) și Fathi (2013, p. 321) care afirmă că dimensiunea mare a consiliului de administrație contribuie la creșterea deficiențelor de comunicare și coordonare și, de asemenea, reduce capacitatea directorilor de a supraveghea managementul.

Influențele care trebuie avute în vedere, în afara celor care privesc caracteristicile consiliului de administrație (compoziție, structură, independența membrilor) vizează *schimbările* produse în componența acestuia (schimbarea unuia sau mai multor membri) și în cadrul conducerii executive (prin schimbarea CEO-ului, al CFO-ului ș.a.m.d). Întrucât literatura prezintă exemple în care schimbarea produsă în conducerea unei întreprinderi poate să conducă la manipularea rezultatelor întreprinderii (în special prin intermediul provizioanelor prin așa numită schemă „big-bath”) este important să precizăm care sunt consecințele schimbărilor produse în cadrul conducerii unei întreprinderi asupra performanței companiei și, totodată, asupra calității raportării acesteia.

Pourcieu (1993, pp. 321–322) susține că fiecare modificare în echipa de management are un caracter unic și are loc ca urmare a unei varietăți de circumstanțe. Este cunoscut faptul că noii manageri încearcă să acuze responsabilii anteriori pentru performanțe slabe, permițând noii echipe de management să își asume angajamentul pentru îmbunătățirea performanței. Jones (2011, p. 33) susține că atunci când conducerea unei companii se schimbă, noua conducere are tendința de a blama vechii managerii pentru toate rezultatele slabe. În aceste condiții, se poate recurge la așa numita tehnică „big bath” prin care rezultatele slabe vor fi și mai mult deteriorate, ceea ce va permite noilor manageri să pornească de la o bază redusă și să sporească rezultatele viitoare.

Denis & Denis (1995, pp. 1029–1030) au demonstrat că, în condițiile în care, în scopul maximizării bogăției acționarilor, consiliul de administrație decide înlăturarea managerilor cu performanțe slabe și numirea unor înlocuitori potriviți, această schimbare va aduce îmbunătățiri semnificative performanței unei companii. Această soluție se dovedește totuși zadarnică în două cazuri: în primul rând, managerii pot demisiona voluntar de la firmele cu performanțe slabe, poate pentru a evita procesele intentate de către acționari. În al doilea rând, consiliile de administrație ale corporațiilor pot înlocui managerii firmelor cu performanțe slabe, chiar dacă managerii nu sunt responsabili pentru această situație. Astfel, în niciunul dintre aceste scenarii nu ar fi neapărat vorba de o schimbare în management care să genereze îmbunătățiri ale performanței. Gois (2009, p. 7) susține în acest sens că literatura de specialitate concentrată pe schimbarea CEO-ului este folosită, în primul rând, pentru a înțelege această schimbare ca mecanism de control intern și că ea este asociată în mod normal cu un nivel scăzut al performanței firmei. Francis et al (2008, p. 112) au constatat că firmele care prezintă un nivel inferior de calitate al rezultatelor sunt mai susceptibile de a angaja noi directori executivi care au o reputație mai bună decât directorii anteriori. Cu toate acestea Geiger & North (2006, p. 781) susțin că CFO-ul deține un control substanțial asupra rezultatelor financiare raportate de o firmă și constată în urma studiului întreprins că angajamentele discreționare au scăzut în mod semnificativ după numirea unui nou CFO, fără ca această modificare să aducă cu sine și numirea unui nou CEO. Huson & Malatesta (2004, pp. 241–243) constată că dacă performanța unei întreprinderi este la

un nivel scăzut înaintea schimbării conducerii generale, consiliul de administrație poate să „recompenseze” slaba performanță a managerilor prin înlocuirea acestora.

Comitetul de audit este un subcomitet al consiliului de administrație care oferă o modalitate mai facilă de comunicare oficială între consiliul de administrație, sistemul de monitorizare internă și auditorul extern. De fapt, comitetul de audit îndeplinește funcții de supraveghere a conducerii în ceea ce privește auditul, raportarea financiară, controlul intern și gestionarea riscurilor în cadrul organizațiilor și, prin urmare, este de așteptat să protejeze interesele acționarilor (Alves, 2013, p. 147). Consiliul de administrație delegă responsabilitatea comitetului de audit pentru a spori relevanța și fiabilitatea informațiilor financiare prezentate, acestea putând fi considerate un mecanism de monitorizare care conduce la creșterea calității fluxului de informații dintre acționari și manageri (Fathi, 2013, p. 323). Tavierne (2019) susține că organizarea unui astfel de comitet pentru o companie este o modalitate de a demonstra transparența, comportamentul financiar etic și buna gestionare a afacerilor. Rezultatele obținute în literatura de specialitate cu privire la influența exercitată de existența unui astfel de comitet, de mărirea, componența, competența, calitatea acestuia și de alte elemente precum independența membrilor asupra calității raportării financiare conduc la opinii diferite. Rezultatele obținute de Rainsbury et al (2009) indică faptul că nu există o asociere semnificativă între calitatea unui comitet de audit și calitatea raportării financiare, iar Bajra & Cadez (2018, p. 161) susțin, pe de o parte, că doar existența oficială a unui comitet de audit este asociată negativ cu calitatea raportării financiare. Pe de altă parte, autorii au analizat impactul competențelor comitetului de audit cu privire la monitorizarea eficacității și calității raportării financiare în cadrul unui eșantion de societăți cotate la principalele burse din cadrul Uniunii Europene, constatând că aceste competențe sunt asociate în mod pozitiv cu calitatea raportării financiare. Similar, Alves (2013, p. 158) concluzionează, pe baza studiului întreprins pentru firmele portugheze, că existența unui comitet de audit și auditul extern nu asigură, în mod independent, limitarea manipulării rezultatelor, ci doar acestea două luate împreună conduc la reducerea nivelului de manipulare a rezultatului, ceea ce implică un nivel ridicat al calității raportării financiare. Felo et al. (2003, p. 1) au analizat

relația dintre două caracteristici ale comitetului de audit (*componența* – estimată în funcție de expertiza și independența membrilor – și *mărirea comitetului de audit*) și calitatea raportării financiare și au concluzionat că există o legătură pozitivă între procentul membrilor comitetului de audit care au expertiză în gestiunea contabilă sau financiară, dimensiunea comitetului de audit și calitatea raportării financiare și că, totodată, independența comitetului nu influențează calitatea raportării financiare. Rezultatele obținute de Pomeroy & Thornton (2008, p. 1), în urma meta-analizei întreprinse, contrar rezultatelor obținute de Felo et al. (2003), identifică independența comitetului de audit drept cea mai frecvent aleasă măsură a calității comitetului de audit, care contribuie de altfel la sporirea calității raportării financiare. Kusnadi et al. (2016, p. 197) confirmă că existența în comitetele de audit a unui „mix de cunoștințe” de ordin contabil, fiscal și din domeniul managementului este în măsură să conducă la creșterea calității raportării financiare.

O altă categorie de factori care influențează calitatea în contabilitate se raportează la **mediul socio-cultural**. Hofstede definește cultura drept „programarea colectivă a minții care distinge membrii unui grup uman de celălalt”. Autorul susține că aceasta determină identitatea unui grup uman în același mod în care personalitatea determină identitatea unui individ, iar cuvântul în sine este rezervat națiunilor în timp ce termenul „subcultură” este folosit pentru o organizație, o profesie sau o familie (Hofstede, 1980, p. 24). După cum afirmă autorul, cultura națională a oricărei țări poate fi descrisă în patru dimensiuni: *distanța față de putere*, *individualismul*, *evitarea incertitudinii* și *masculinitatea*. Plecând de la dimensiunile propuse de Hofstede, Gray (1988) postulează existența unei *subculturi contabile* și prezintă, la rândul său, următoarele patru dimensiuni culturale: *profesionalism versus control statutar*; *uniformitatea versus flexibilitate*; *prudență versus optimism* și *discreție versus transparență*;

Prima dimensiune, *profesionalismul versus controlul statutar*, a fost propusă în contextul în care profesioniștii din domeniul contabil au posibilitatea să adopte atitudini independente și să-și exercite judecățile profesionale individuale într-o măsură mai mare sau mai mică peste tot în lume. În același context, se pune și problema măsurii în care profesia contabilă ar trebui să facă obiectul reglementării publice sau al asociațiilor profesionale. Cea de-a doua dimensiune, *uniformitate versus flexibilitate*, a fost propusă deoarece atitudinile

privind uniformitatea, coerența sau comparabilitatea au fost considerate dintotdeauna principii universale în acest domeniu (Tanaka, 2014) și sunt încorporate și în prezent drept caracteristici calitative ale informațiilor contabile la nivel mondial, fapt pentru care această dimensiune poate fi considerată în continuare una semnificativă. Dimensiunea *discreție versus transparență* provine atât din sfera managementului, cât și din cea contabilă, pe fondul influenței conducerii asupra cantității de informații puse la dispoziția utilizatorilor. De asemenea, ar părea că discreția este strâns legată de prudență, în sensul că ambele valori implică o abordare prudentă a raportării financiare; discreția fiind legată de prezentarea de informații și prudența de măsurare (Gray, 1988, p. 11). Ultima dimensiune *prudență versus optimism* poate fi considerată o dimensiune semnificativă a valorii contabile, deoarece prudența este considerată cel mai vechi și, probabil, cel mai răspândit principiu al evaluării contabile. Prudența în evaluare este percepută de Gray (1988, p. 10) drept o atitudine fundamentală a profesioniștilor contabili din întreaga lume. Mai mult, ea variază în funcție de țară, pornind de la o abordare puternic prudentială în țările Continental-Europene, la o atitudine mult mai puțin prudentială caracteristică țărilor anglo-saxone.

În urma analizei literaturii de specialitate se poate identifica o mixtură a influențelor exercitate de diferiți factori, fără a exista rezultate universale valabile, ceea ce oferă suport pentru continuarea analizei determinanților calității raportării financiare.

Astfel, pornind de la reperele informaționale identificate în literatura de specialitate, este vizată testarea următoarelor ipoteze:

H1: *O serie de factori, precum rentabilitatea activelor (ROA), gradul de îndatorare (TLSSFU), rata cash-flow-ului (OCF), mărimea întreprinderii (LNA), necesarul de capital propriu (ECN), necesarul de capital împrumutat (DCN), variația rezultatelor (ΔE), raportul provizioane/ datorii totale (Prov/TL), raportul provizioane/ activ total (Prov/A) și, respectiv, prudența (Fconserv), influențează semnificativ calitatea raportării financiare.*

H2: *O serie de factori, precum cantitatea de informații prezentată (PC), schimbarea în echipa de management (MC), numărul de acțiuni (SH), tipul de auditor (AU), domeniul de activitate (I) și numărul de ani de mandat al auditorului (AUyears), influențează semnificativ calitatea raportării financiare.*

2. Metodologia cercetării

Studiul își propune analiza nivelului calității raportării financiare realizate de companii, din perspectiva factorilor determinanți ai acesteia.

Analiza cuprinde un total de 58 de societăți listate la Bursa de Valori București (BVB) pe piața reglementată la categoriile Standard și Premium. Dintr-un total de 83 de companii listate la nivelul anului 2020 au fost excluse unele companii, după cum urmează:

- 12 instituții de tip financiar-monetare, societăți de investiții financiare, fonduri mutuale și alte entități financiare similare, pe fondul reglementărilor specifice ale organismelor de supraveghere;
- 13 societăți pentru care nu a fost posibilă colectarea de date pentru perioada analizată.

Datele pentru variabilele analizate au fost culese manual din situațiile financiare individuale ale companiilor raportate în conformitate cu reglementările contabile conforme cu IFRS. Orizontul de timp luat în calcul a fost aferent perioadei 2013-2019. Am optat pentru acest interval de timp întrucât anul 2012 este cel în care raportarea pentru societățile cotate la Bursa de Valori București a fost făcută pentru prima dată conform IFRS, iar, la momentul colectării datelor, au fost identificate o serie de ajustări și retratări care ar influența semnificativ evaluarea calității raportării financiare utilizând indexul propus. Sursa primară de culegere a datelor a fost site-ul www.bvb.ro, iar în unele cazuri site-urile companiilor analizate. Pentru fiecare an au fost avute în vedere toate cele 58 de întreprinderi, totalizând astfel 406 observații.

Pentru testarea ipotezelor de lucru, studiul clasifică firmele românești din eșantion pe baza calității rapoartelor anuale în: firme care prezintă un nivel ridicat de calitate și firme care prezintă un nivel redus. Împărțirea rapoartelor financiare în cele două categorii se poate realiza cu ajutorul unui instrument pentru evaluarea calității care implică atât caracteristicile calitative fundamentale, cât și cele amplificatoare, propus inițial de van Beest, Braam și Boelens (2009). Clasificarea propusă de Iatridis (2011) se bazează pe examinarea situațiilor financiare ale firmelor utilizând o listă de verificare propusă de Societatea pentru Relații cu Investitorii (IRS) care are în vedere itemi similari cu cei utilizați de van Beest, Braam și Boelens. Instrumentul propus de autori și utilizat ca atare în cadrul prezentei cercetări este un index format din 21 de itemi, grupați în cinci secțiuni: două pentru relevanță și

reprezentare fidelă – caracteristici calitative fundamentale și alte trei pentru inteligibilitate, comparabilitate și oportunitate – caracteristici calitative amplificatoare și a fost validat în cazul firmelor românești de către Ciocan & Georgescu (2019). Pentru cea de-a patra caracteristică amplificatoare propusă de Cadrul Conceptual IASB, verificabilitatea, nu au fost construiți itemi separați întrucât Van Beest, Braam și Boelens (2009) au inclus-o în instrumentul de măsurare drept o subpoziție a reprezentării fidele. Pentru evaluarea fiecărui item a fost utilizată o scală cu cinci valori care a permis autorilor să examineze în ce măsură rapoartele financiare au îndeplinit fiecare dintre caracteristicile calitative. Pe baza valorilor atribuite a fost calculat un scor care cuprinde atât caracteristicile calitative fundamentale, cât și pe cele amplificatoare, primele având o pondere mai mare (67%) ele fiind propuse de Cadrul Conceptual drept cele mai importante în raport cu calitatea raportării financiare care a stat la baza construirii celor două categorii. Calitatea raportării financiare, variabilă dependentă, se concretizează într-o variabilă dummy utilizată în regresia logistică, care:

- ia valoarea 1 pentru rapoarte anuale de înaltă calitate – pentru cazurile în care scorul calculat, care

cuprinde atât caracteristicile calitative fundamentale, cât și pe cele amplificatoare, are valori cuprinse în intervalul [3,5]

- ia valoarea 0 pentru rapoarte anuale de calitate inferioară – pentru cazurile în care scorul calculat are valori cuprinse în intervalul [1,3), valoarea 3 fiind considerată în cele două cazuri punct intermediar în cadrul scalei de valori utilizate pentru evaluarea calității.

Considerând variabila dependentă propusă, studiul implementează o serie de modele logit, prin care variabilele independente sunt strict contabile [ecuațiile (1), (2) și (3)], urmate de modele logit, prin care variabilele explicative sunt un amestec de atribute generale specifice firmei [ecuațiile (4) și (5)]. Ecuațiile utilizate pornesc de la modele propuse de Iatridis (2011) – ecuațiile (1), (4) – la care sunt adăugate o serie de noi variabile care să vizeze utilizarea instrumentelor de tipul provizioanelor, în calitatea lor de instrumente de măsurare a riscurilor și opinia auditorilor externi cu privire la respectarea principiului prudenței.

Ecuațiile propuse sunt următoarele:

$$AQ_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ROA_{i,t} + \beta_2 MVBV_{i,t} + \beta_3 TLSSFU_{i,t} + \beta_4 OCF_{i,t} + \beta_5 LNA_{i,t} + \beta_6 ECN_{i,t} + \beta_7 DCN_{i,t} + \beta_8 \Delta E_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

unde

$AQ_{i,t}$ (en. *accounting quality* – calitatea raportării)

$ROA_{i,t}$ (en. *return on assets* – rentabilitatea activelor)

$MVBV_{i,t}$ (en. *market value to book value* – valoarea companiei)

$TLSSFU_{i,t}$ (en. *total liability scaled by shareholder funds* – gradul de îndatorare)

$OCF_{i,t}$ (en. *operational cash flow rate* – rata cash flow-ului operațional)

$LNA_{i,t}$ (en. *logarithm of total assets for company size* – mărimea întreprinderii)

$ECN_{i,t}$ (en. *equity capital needs* – necesar de capital propriu)

$DCN_{i,t}$ (en. *debt capital needs* – necesar de capital împrumutat)

este o variabilă de tip dummy care ia valoarea 1 pentru rapoarte anuale de înaltă calitate și valoarea 0 pentru rapoarte anuale de calitate inferioară
 reprezintă rata rentabilității activelor calculată drept rezultatul înainte de impozitare și dobânzi raportat la total active
 reprezintă valoarea de piață (prețul la momentul t) raportată la valoarea contabilă a acțiunii.

reprezintă totalul datoriilor raportat la capitalurile proprii

reprezintă cash-flow-ul operațional raportat la total active

reprezintă logaritmul natural al activului total

este o variabilă dummy care indică nevoia de capital propriu a companiei. la valoarea 1 pentru firmele care au nevoie de capital propriu și valoarea 0 altfel. Pentru a determina această nevoie este luat în calcul **fondul de rulment propriu** (calculat ca diferență dintre capitaluri proprii și active imobilizate nete) care dacă este negativ indică nevoia de capital propriu.

este o variabilă dummy care indică nevoia de capital împrumutat a companiei. la valoarea 1 pentru firmele care au nevoie de capital împrumutat și valoarea 0 altfel. Pentru a determina această nevoie este luat în calcul **fondul de rulment străin** (calculat drept capitaluri împrumutate – active imobilizate nete) care dacă este negativ indică nevoia de capital străin

$\Delta E_{i;t}$ (en. *earnings*- rezultat) reprezintă variația rezultatului net, calculată drept diferența între rezultatele obținute în anul t și cele din anul $t-1$ raportată la rezultatele anului $t-1$

$\beta_{0,1,2,3}$ coeficienții de regresie

$\varepsilon_{i;t}$ variabila aleatoare, eroare

i compania

t anul

$$AQ_{i;t} = \beta_0 + \beta_1 ROA_{i;t} + \beta_2 TLSFU_{i;t} + \beta_3 OCF_{i;t} + \beta_4 LNA_{i;t} + \beta_5 ECN_{i;t} + \beta_6 DCN_{i;t} + \beta_7 \Delta E_{i;t} + \varepsilon_{i;t} \quad (2)$$

Deoarece o serie de informații referitoare la prețul acțiunilor nu au putut fi colectate, în ecuația 2 a fost exclusă variabila MVBV (valoarea de piață raportată la valoarea contabilă). Cele două ecuații [(1) și (2)] au fost

testate și incluse în **Tabelul nr. 2**, ele fiind considerate punct de plecare pentru construirea **ecuației (3)**, prezentată în continuare, **ecuație care stă la baza testării ipotezelor**.

$$AQ_{i;t} = \beta_0 + \beta_1 ROA_{i;t} + \beta_2 TLSFU_{i;t} + \beta_3 OCF_{i;t} + \beta_4 LNA_{i;t} + \beta_5 ECN_{i;t} + \beta_6 DCN_{i;t} + \beta_7 \Delta E_{i;t} + \beta_8 \text{Prov/TL}_{i;t} + \beta_9 \text{Prov/A}_{i;t} + \beta_{10} \text{Fconserv}_{i;t} + \varepsilon_{i;t} \quad (3)$$

unde:

$\text{Prov/TL}_{i;t}$ (en. *provisions scaled by total liability* – Raport provizioanel/ datorii totale) reprezintă totalul provizioanelor înregistrate, raportat la datoriile totale

$\text{Prov/A}_{i;t}$ (en. *provisions scaled by total asset* – Raport provizioanel/ activ total) reprezintă totalul provizioanelor înregistrate, raportat la activul total

$\text{Fconserv}_{i;t}$ (en. *follow conservatism* – respectă prudența) este o variabilă dummy care indică opinia auditorilor cu privire la respectarea prudenței, care ia valoarea 1 când este respectat principiul (raportul este fără rezerve sau rezervele prezentate nu vizează nerespectarea prudenței) și valoarea 0 când principiul nu este respectat.

Toate celelalte variabile din ecuația (3) sunt definite ca în ecuația (1). După modelul propus de Huțanu (căs. Toma), 2016 în teza sa de doctorat am considerat că se respectă principiul prudenței în cazul firmelor care au obținut opinii fără rezerve și în cazul celorlalte tipuri de opinii ale căror rezerve au vizat sau nu aspecte legate de respectarea principiului prudenței

(constituirea / suplimentarea de provizioane sau ajustări de valoare conform normelor contabile ș.a.). În vederea construirii ecuației (5) necesară pentru testarea ipotezei H2, considerăm următoarea ecuație care implică factori ce țin de întreprindere și mediul de afaceri în general:

$$AQ_{i;t} = \beta_0 + \beta_1 TV_{i;t} + \beta_2 PC_{i;t} + \beta_3 MC_{i;t} + \beta_4 D_{i;t} + \beta_5 SH_{i;t} + \beta_6 AU_{i;t} + \beta_7 I_{i;t} + \varepsilon_{i;t} \quad (4)$$

unde:

$AQ_{i;t}$ (en. *accounting quality* – calitatea raportării) este o variabilă de tip dummy care ia valoarea 1 pentru rapoarte anuale de înaltă calitate și valoarea 0 pentru rapoarte anuale de calitate inferioară

$TV_{i;t}$ (en. *trading volume* – volumul acțiunilor tranzacționate) reprezintă volumul acțiunilor tranzacționate raportat la totalul acțiunilor

$PC_{i;t}$ (en. *page count* – cantitatea de informații prezentată în raport) reprezintă logaritmul din numărul de pagini al raportului anual

$MC_{i;t}$ (en. *management change* – schimbarea în echipa de management) este o variabilă dummy care indică modificările produse în cadrul conducerii societății. Ia valoarea 1 atunci când au avut loc schimbări în structura conducerii în anul analizat și valoarea 0 altfel

$D_{i;t}$ (en. *days with no-zero volume* – zile de tranzacționare) este numărul de zile cu un volum al tranzacțiilor diferit de zero în perioada analizată raportat la numărul total de zile de tranzacționare

$SH_{i;t}$ (en. *outstanding shares* – numărul de acțiuni) este logaritmul din numărul total de acțiuni

$AU_{i,t}$ (en. *auditing company* – compania responsabilă de audit)

I_i (en. *industry* – domeniul de activitate)

$\beta_{0,1,2,3}$

$\epsilon_{i,t}$

i

t

este o variabilă dummy care indică auditorul și ia valoarea 1 atunci când o firmă este auditată de un auditor Big4 și valoarea 0 – altfel

este o variabilă categorială pentru domeniul de activitate, codificată în conformitate cu CAEN rev. 2

coeficienții de regresie

variabila aleatoare, eroare

compania

anul

$$AQ_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 PC_{i,t} + \beta_2 MC_{i,t} + \beta_3 SH_{i,t} + \beta_4 AU_{i,t} + \beta_5 I_{i,t} + \beta_6 AUyears_{i,t} + \epsilon_{i,t} \quad (5)$$

unde:

$AUyears_{i,t}$ (en. *audit years* – durata mandatului auditorului) reprezintă numărul de ani de mandat ai auditorului

Din cauza numărului mic de observații, variabilele TV (volumul acțiunilor tranzacționate raportat la numărul total de acțiuni) și D (numărul de zile cu un volum al tranzacțiilor diferit de zero în perioada analizată raportat la numărul total de zile de tranzacționare) au fost excluse din analiză, propunându-se ecuația (5). Ecuația (4) propusă de Iatridis (2011) reprezintă bază pentru construcția ecuației (5).

3. Rezultate și discuții

În Tabelul nr. 1 este prezentată statistica descriptivă pentru eșantionul de firme analizate. Astfel, *Panelul A* cuprinde media și abaterea standard pentru indicatorii analizați în cazul rapoartelor financiare de înaltă calitate, iar *panelul B* prezintă aceleași informații pentru rapoartele financiare de calitate inferioară.

Tabelul nr. 1. Statistica descriptivă

Variabile	Panel A Grad ridicat al calității raportării financiare		Panel B Grad scăzut al calității raportării financiare	
	Mean	Std. Deviation	Mean	Std. Deviation
ROA	0.0430	0.1811	0.0061	0.0998
TLSSFU	0.8253	8.2919	-0.9297	5.7646
OCF	0.0571	0.0932	-0.0021	0.1731
ECN	0.4518	0.4985	0.3524	0.4800
DCN	0.2691	0.4442	0.2190	0.4156
ΔE	13.0602	167.6545	6.9138	71.2141
PC	2.0991	0.1387	1.9649	0.1098
SH	8.1728	0.9836	7.7005	0.7671
Fconserv	0.8771	0.3289	0.8190	0.3868
MC	0.4884	0.5007	0.3619	0.4829
LNA	19.4417	1.5859	18.1221	0.9984
Prov/TL	0.1759	1.5875	0.1231	0.2032
Prov/A	0.0265	0.0831	0.0884	0.2176
AU	0.3654	0.4824	0.0667	0.2506
AUyears	4.8173	3.7162	5.0571	2.9444
I	3.0000	1.9044	2.9333	1.5459

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 23.00

Statistica descriptivă evidențiază faptul că întreprinderile românești care pun la dispoziția utilizatorilor *rapoarte financiare de înaltă calitate* sunt de mari dimensiuni (LNA) cu un număr mai mare de acțiuni emise (SH),

prezintă variații mai mari ale rezultatului net (ΔE) și nevoi de finanțare prin capitaluri proprii și/ sau împrumutate (ECN și DCN). De asemenea, acestea au rata rentabilității economice (ROA) și rata cash-flow-ului

operațional (OCF) mai mari, indicând faptul că aceste firme pregătesc și prezintă publicului astfel de rapoarte pentru a surprinde capacitatea managementului de a gestiona în mod eficient activele întreprinderii și pentru a atrage noi investitori și întărește premisa conform căreia aceste firme sunt mai înclinate să prezinte rapoarte de calitate superioară. Referitor la respectarea principiului prudenței se poate observa că valorile mari pentru provizioane (raportat la valoarea totală a pasivului total – Prov/A) sunt înregistrate pentru firmele care prezintă rapoarte financiare de calitate redusă, respectarea prudenței fiind o caracteristică ce se regăsește la ambele tipuri de firme, cu precădere la cele care prezintă rapoarte financiare de calitate superioară.

Cu privire la variabilele ce țin de mediul de afaceri și de întreprindere în general, statisticile descriptive arată că firmele care prezintă un grad ridicat de calitate includ un număr mai mare de pagini (PC) în rapoartele lor anuale și prezintă schimbări în echipa de management (MC). Totodată, se poate observa că probabilitatea ca aceste firme să fie auditate de auditori Big 4 este mai mare decât în cazul firmelor ce prezintă un nivel inferior de calitate și că mandatul auditorilor este mai scurt.

Măsura în care aceste diferențe pot fi considerate semnificative din punct de vedere statistic este analizată prin intermediul modelelor logit propuse în ecuațiile (3)-(5).

În **Tabelele nr. 2 și 3** sunt prezentate câte două modele privind probabilitatea ca firmele care prezintă un nivel ridicat al calității raportărilor financiare să fie semnificativ diferite de cele cu un grad redus de calitate, din perspectiva factorilor de influență. Primul model include toate variabilele, atât cele propuse de Iatridis (2011), cât și variabilele nou introduse, susceptibile a influența calitatea raportării financiare. Atunci când un model include variabile irelevante, estimările coeficienților sunt ineficiente (Maddala and Lahiri, 1992, p. 181) și, prin urmare, modelul original a fost redus, până a inclus numai variabile semnificative. Al doilea model include numai variabile care s-au dovedit a fi semnificative în procesul de estimare.

Pentru a interpreta rezultatele regresiei logistice ce vizează influența factorilor strict legați de contabilitate vom avea în vedere rezultatele obținute pentru ec. (2) și (3) din **Tabelul nr. 2**, care reprezintă primul model propus. Testarea ec. (1) a indicat, în limita observațiilor disponibile, că influența creșterii valorii întreprinderii (MVBV) asupra gradului de calitate al raportării financiare nu a fost semnificativă din punct de vedere statistic. Atât modelul 1, cât și modelul 2 au putere explicativă (Nagelkerke R Square: 0,369 și 0,345;

Cox & Snell R Square: 0.250 și 0.235). Testul Hosmer-Lemshow indică o compatibilitate a celor două modele, iar valoarea pentru al doilea model (0.000) este semnificativ mai bună în comparație cu primul model extins (0.160)

Din prima serie de ecuații testate [ec. (1), (2), (3)], ce implică variabile care țin strict de contabilitate, există trei factori importanți, în primul model testat, cu un nivel acceptabil de semnificație: doi propuși și validați de Iatridis (2011) și unul nou introdus care vizează aspecte corelate cu respectarea principiului prudenței.

Primul factor ce a fost validat pentru cazul întreprinderilor românești cotate la Bursa de Valori București a fost mărimea întreprinderii (LNA). Semnul coeficientului este pozitiv, după cum a reieșit și în studiul lui Iatridis (2011, p. 91), în sensul că firmele care prezintă un nivel ridicat de calitate al raportării financiare se disting de cele cu un nivel redus al calității prin mărime, cele dintâi fiind mai mari și mai vizibile pe piața bursieră. Mărimea întreprinderii influențează deciziile și acțiunile conducerii și de asemenea dictează modul în care acestea sunt administrate, monitorizate de analiștii financiari, investitorii și autoritățile pieței bursiere. În cazul firmelor cotate la Bursa de Valori București poate fi observat un sistem de administrare diferit pentru firmele mari, în conducerea societății fiind implicat de cele mai multe ori, pe lângă Consiliul de Administrație și un Consiliu de Supraveghere căruia cel dintâi îi este subordonat.

Cel de-al doilea factor, validat în cazul societăților românești, precum și în cazul celor britanice, este reprezentat de rata cash-flow-ului operațional, care indică faptul că firmele care prezintă un grad ridicat de calitate pregătesc și prezintă publicului astfel de rapoarte pentru a surprinde capacitatea managementului de a gestiona în mod eficient trezoreria.

În ceea ce privește situația indicatorilor propuși de noi, se poate observa că, dintre cele două rate considerate relevante pentru analiza provizioanelor (Dicu and Mardiros, 2015), cea care influențează în mod semnificativ calitatea este ponderea provizioanelor raportate la totalul activului (Prov/A). Acesta înregistrează în cazul analizat o valoare negativă, indicând astfel că firmele care înregistrează un nivel înalt de calitate al raportării financiare au prezentat valori relativ reduse ale provizioanelor, comparativ cu firmele care prezintă rapoarte financiare de calitate redusă. Cu alte cuvinte, pe măsură ce valoarea provizioanelor raportate la nivelul activului total crește, calitatea raportării financiare scade.

Tabelul nr. 2. Rapoarte anuale de înaltă calitate și factori ce țin strict de contabilitate

Variabile	B (sig)	Exp (B)	Variabile	B (sig)	Exp (B)
Factori ce țin strict de contabilitate					
Model 1			Model 2		
Ecuția 1					
ROA	4.267* (0.055)	71.330			
MVBV	-.015 (.337)	.985			
TLSSFU	.064 (.370)	1.066			
OCF	3.555 (.153)	35.002			
LNA	.908*** (.000)	2.480			
ECN	-.077 (.874)	.926			
DCN	-.637 (.283)	.529			
ΔE	-.003 (0.28)	.997			
Constant	-15.779	.000			
Nr. de observații	270				
Nagelkerke R Square	0.367				
Cox & Snell R Square	0.249				
Hosmer & Lemeshow test	0.599				
Ecuția 2					
ROA	.855 (.316)	2.352			
TLSSFU	.055* (.102)	1.057			
OCF	3.496** (0.021)	32.992			
LNA	.761*** (.000)	2.141			
ECN	-.122 (.758)	.885			
DCN	-.231 (.597)	.794			
ΔE	-.001 (.342)	.999			
Constant	-13.071	.000			
Nr. de observații	402				
Nagelkerke R Square	.278				
Cox & Snell R Square	.189				
Hosmer & Lemeshow test	.179				
Ecuția 3			Ecuția factorilor semnificativi ai modelului 1		
ROA	.806 (.356)	2.238			
TLSSFU	.046 (.145)	1.047			
OCF	4.200* (0.11)	66.658	OCF	3.931*** (.009)	50.974
LNA	.885*** (.000)	2.424	LnTA	.918*** (.000)	2.505
ECN	-.055* (.894)	.946			
DCN	-.491 (.302)	.612			
ΔE	-.001 (.485)	.999			
Pro/TL	.151 (.276)	1.163			
Prov/A	-6.989*** (.000)	.001	Prov/A	-5.986*** (.000)	.003
Fconserv	-.026 (.953)	.974			
Constant	-14.959	.000	Constant	-16.007	.000
Nr. de observații	402		Nr. de observații	406	
Nagelkerke R Square	.369		Nagelkerke R Square	.345	
Cox & Snell R Square	.250		Cox & Snell R Square	.235	
Hosmer & Lemeshow test	.160		Hosmer & Lemeshow test	.000	

*** p<0,01, ** p<0.05, * p<0.1.

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 23.00

Notă. Ecuția (1) reprezintă modelul propus de latridis (2011). Ecuția (2) vizează același model propus de autor din care a fost exclus indicatorul MVBV, pentru care nu au putut fi culese date pentru întreg eșantionul. Ecuția (3) reprezintă modelul adaptat prin introducerea variabilelor care vizează utilizarea provizioanelor (Prov/TL, Prov/A) și opinia auditorilor externi cu privire la respectarea principiului prudenței (Fconserv). Ecuția factorilor semnificativi ai modelului 1 reprezintă varianta redusă a modelului adaptat și include numai variabilele semnificative identificate în urma testării ecuației (3).

Tabelul nr. 3. Rapoarte anuale de înaltă calitate și factori ce țin de mediul de afaceri și de întreprindere în general

Variabile	B (sig)	Exp (B)	Variabile	B (sig)	Exp (B)
Factori ce țin mediul de afaceri și de întreprindere în general					
Model 1			Model 2		
Ecuția 5			Ecuția factorilor semnificativi ai modelului 1		
PC	7.347 (.000)	1551.030	PC	8.425 (.000)	4557.925
MC	-.196 (.485)	.822			
AU	-1.596 (.001)	.203	AU	-1.632 (.000)	.196
AUyears	-.021 (.550)	.979			
Codificare CAEN					
Industria extractivă	-1.351 (1.000)	.259			
Industria prelucrătoare	-19.950 (.999)	.000			
Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	-2.124 (1.000)	.120			
Construcții	-20.091 (.999)	.000			
Comerț cu ridicata și cu amănuntul	-21.208 (.999)	.000			
Transport și depozitare	-.662 (1.000)	.516			
Hoteluri și restaurante	-19.645 (.999)	.000			
SH	.114 (.527)	1.121			
Constant	6680	796.606	Constant	-14.700	.000
Nr. de obs.	405		Nr. de obs.	405	
Nagelkerke R Square	.398		Nagelkerke R Square	.332	
Cox & Snell R Square	.271		Cox & Snell R Square	.227	
Hosmer & Lemeshow test	.679		Hosmer & Lemeshow test	.462	

*** p<0,01, ** p<0.05, * p<0.1.

Sursa: Prelucrare proprie în SPSS 23.00

Notă. Ecuția (5) reprezintă modelul adaptat prin excluderea unor variabile din modelul original pentru care nu existau suficiente date și introducerea variabilei care vizează durata mandatului auditorului (AUyears). Ecuția factorilor semnificativi ai modelului 1 reprezintă varianta redusă a modelului adaptat și include numai variabilele semnificative identificate în urma testării ecuației (5).

Din cea de-a doua serie de ecuații testate [ec. (4), (5)] – **Tabelul nr. 3, care implică variabile ce țin mediul de afaceri și de întreprindere în general**, poate fi remarcat faptul că firmele care prezintă un grad ridicat de calitate al raportării financiare oferă din punct de vedere cantitativ semnificativ mai multe informații decât firmele care prezintă un nivel redus al calității, ipoteza care nu este verificată în cadrul lui Iatridis (2011). Și în acest caz ambele modele au putere explicativă (Nagelkerke R Square: 0.398 și 0.332; Cox & Snell R Square: 0.271 și 0.227). Testul Hosmer-Lemshow indică o compatibilitate a celor două modele, iar valoarea pentru al doilea model

(.462) este semnificativ mai bună în comparație cu primul model extins (.679)

Dacă în cazul analizat de Iatridis (2011) auditarea rezultatelor de către un membru al grupului Big 4 s-a dovedit asociată cu firmele care prezintă un grad ridicat al raportării financiare, pentru firmele românești rezultatele indică contrariul, anume că auditarea de către un membru Big 4 a rapoartelor anuale este asociată cu firmele care prezintă rapoarte anuale de calitate redusă, indicatorul AU (auditor) înregistrând o valoare negativă.

4. Concluzii

Prin intermediul studiului întreprins s-a urmărit identificarea măsurii în care factorii considerați influențează *nivelul calității raportării financiare, pentru firmele românești cotate la Bursa de Valori București*. Rezultatele indică faptul că un nivel înalt al calității raportării financiare este obținut sub acțiunea unor factori (indicatori) *construiți pe baza datelor din contabilitate, caracteristici modului de organizare al întreprinderii sau specifici mediului de afaceri* din care aceasta face parte.

În urma clasificării companiilor care formează eșantionul analizat, în funcție de nivelul calitativ al informațiilor raportate, se remarcă influențe specifice exercitate de cele trei categorii de factori. Firmele care prezintă un nivel ridicat de calitate al raportării financiare se disting de cele cu un nivel redus al calității prin mărime (mărimea fiind evaluată în funcție de activele deținute de entitatea analizată), cele dintâi fiind mai mari, vizibile pe piața bursieră, monitorizate de analiștii financiari, investitorii și autoritățile pieței bursiere. Un nivel ridicat al ratei cash-flow-ului operațional sugerează faptul că firmele care prezintă un grad ridicat de calitate urmăresc să surprindă prin intermediul raportărilor capacitatea managementului de a gestiona în mod eficient trezoreria. Având în vedere rolul incert al utilizării provizioanelor vizavi de obținerea unor beneficii neloiale (prin exagerarea estimărilor și constituirea unor

provizioane supradimensionate), s-a observat că firmele care înregistrează un nivel înalt de calitate al raportării financiare au prezentat valori relativ reduse ale provizioanelor, comparativ cu firmele care prezintă rapoarte financiare de calitate redusă.

În ceea ce privește diferențele ce țin de mediul de afaceri și de întreprindere în general, rezultatele indică faptul că firmele care prezintă un grad ridicat de calitate al raportării financiare oferă din punct de vedere cantitativ semnificativ mai multe informații decât firmele care prezintă un nivel redus al calității și că, spre deosebire de literatura de specialitate care deseori indică contrariul, auditarea de către un membru Big 4 a rapoartelor anuale este asociată cu firmele care prezintă rapoarte anuale de calitate redusă.

Această cercetare prezintă o serie de limite. În primul rând, având în vedere faptul că studiul vizează un eșantion de firme dintr-o singură țară, anume România, nu a fost posibilă analiza influenței factorilor externi descriși. În al doilea rând, pentru o serie de factori interni descriși și de variabile prezente în studiul propus de Iatridis (2011) nu au putut fi colectate date pentru perioada 2013-2015 pentru un număr mare de companii, conducând astfel la foarte multe înregistrări lipsă și la omiterea lor din analiza finală. Eliminarea acestor limite reprezintă direcții de cercetare pe care ne propunem să le avem în vedere în viitor.

BIBLIOGRAFIE

1. Abdul Rahman, R. and Haneem Mohamed Ali, F. (2006), Board, audit committee, culture and earnings management: Malaysian evidence, *Managerial Auditing Journal*. Emerald Group Publishing Limited, 21(7), pp. 783–804.
2. Ahmad, M. A. and Alrabba, H. (2017), Examining the Impact of Capital Structure on Earnings Quality in Food and Beverage Companies Listed on the Jordanian Stock Exchange, *International Journal of Economic Research*, 14(15 (Part 4)), pp. 497–509.
3. Akeju, J. B. and Babatunde, A. A. (2017), Corporate governance and financial reporting quality in Nigeria, *International Journal of Information Research and Review*, 4(2), pp. 3749–3753.
4. Al-Shaer, H., Salama, A. and Toms, S. (2017), Audit committees and financial reporting quality: Evidence from UK environmental accounting disclosures, *Journal of Applied Accounting Research*. Emerald Publishing Limited, 18(1), pp. 2–21.
5. Alves, S. (2013), The impact of audit committee existence and external audit on earnings management: Evidence from Portugal', *Journal of Financial Reporting & Accounting*. Emerald Group Publishing Limited, 11(2), pp. 143–165.
6. Alzoubi, E. S. S. (2012), Board characteristics and financial reporting quality among Jordanian listed companies: Proposing conceptual framework, *Asian Journal of Finance and Accounting*, 4(1), pp. 245–258.
7. Bajra, U. and Čadež, S. (2018), Audit committees and financial reporting quality: The 8th EU Company Law Directive perspective, *Economic Systems*. doi: 10.1016/j.ecosys.2017.03.002.

8. Ball, R. (2016), 'IFRS – 10 years later', *Accounting and Business Research*. Taylor & Francis, 46(5), pp. 545–571. doi: 10.1080/00014788.2016.1182710.
9. Bamber, E. M. and Iyer, V. M. (2002), Big 5 auditors' professional and organizational identification: Consistency or conflict?, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 21(2), pp. 21–38.
10. van Beest, F., Braam, G. and Boelens, S. (2009), Quality of Financial Reporting: measuring qualitative characteristics, *Nijmegen Center for Economics (NiCE) Working Paper* 09-108. Available at: www.ru.nl/publish/pages/516298/nice_09108.pdf (Accessed: 3 March 2019).
11. Bradbury, M., Mak, Y. T. and Tan, S. M. (2006), Board characteristics, audit committee characteristics and abnormal accruals, *Pacific accounting review*. Emerald Group Publishing Limited, 18(2), pp. 47–68.
12. Byard, D., Li, Y. and Weintrop, J. (2006), Corporate governance and the quality of financial analysts' information, *Journal of Accounting and Public Policy*. Elsevier, 25(5), pp. 609–625.
13. Chakroun, R. and Hussainey, K. (2014), Disclosure quality in Tunisian annual reports, *Corporate Ownership and Control*. Virtus Interpress, 11(4), pp. 58–80.
14. Chang, H., Cheng, C. S. A. and Reichelt, K. J. (2010), Market reaction to auditor switching from Big 4 to third-tier small accounting firms, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*, 29(2), pp. 83–114.
15. Chen, J. Z., Elemes, A. and Lobo, G. J. (2018), David versus Goliath: Audit Service Differentiation and Audit Quality in UK Private Firms, Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3105917.
16. Cheng, S. (2008), Board size and the variability of corporate performance, *Journal of financial economics*. Elsevier, 87(1), pp. 157–176.
17. Chu, L., Dai, J. and Zhang, P. (2018), Auditor tenure and quality of financial reporting, *Journal of Accounting, Auditing & Finance*. SAGE Publications Sage CA: Los Angeles, CA, 33(4), pp. 528–554.
18. Ciocan, C.-C. and Georgescu, I. (2019), Quality of financial reporting in Romania: measuring qualitative characteristics pre and post IFRS adoption, in *European Union Financial Regulation and Administrative Area EUFIRE 2019*. Iasi, pp. 405–428.
19. Cohen, D. A. (2003), Quality of Financial Reporting Choice: Determinants and Economic Consequences, (December 2003). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=422581> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.422581>
20. Connelly, B. L. et al. (2011), Signalling theory: A review and assessment, *Journal of management*, Sage Publications, Sage CA: Los Angeles, CA, 37(1), pp. 39–67.
21. Crossman, A. (2019), *Political Process Theory An Overview of the Core Theory of Social Movements*, ThoughtCo./Social Sciences. Available at: <https://www.thoughtco.com/political-process-theory-3026451> (Accessed: 14 September 2019).
22. Cuzdriorean, D. D. (2011), Rezumatul tezei de doctorat „Dezvoltări și aprofundări privind relația dintre contabilitate și fiscalitate”, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, România. Available at: https://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezumate/2011/contabilitate/Cuzdriorean_Dan_Dacian_RO.pdf.
23. DeAngelo, L. E. (1981), Auditor size and audit quality, *Journal of accounting and economics*. Elsevier, 3(3), pp. 183–199.
24. Dechow, P., Ge, W. and Schrand, C. (2010), Understanding earnings quality: A review of the proxies, their determinants and their consequences, *Journal of Accounting and Economics*, 50(2-3), pp. 344–401.
25. Denis, D. J. and Denis, D. K. (1995), Performance changes following top management dismissals, *The Journal of finance*. Wiley Online Library, 50(4), pp. 1029–1057.
26. Dicu, R. M. and Mardiros, D.-N. (2015), Considerații privind implicațiile raportării de provizioane în contextul reglementărilor contabile actuale, *Audit Financiar*, 13(11), p. 36.
27. Dimitropoulos, P. E. et al. (2013), The impact of IFRS on accounting quality: Evidence from Greece, *Advances in Accounting*. Elsevier Ltd, 29(1), pp. 108–123. doi: 10.1016/j.adiac.2013.03.004.
28. Eshleman, J. D. and Guo, P. (2014), Do Big 4 auditors provide higher audit quality after controlling for the endogenous choice of auditor?, *Auditing: A Journal of Practice & Theory*. American Accounting Association, 33(4), pp. 197–219.
29. Fathi, J. (2013), The Determinants of the Quality of Financial Information Disclosed by French Listed

- Companies, *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 4(2), pp. 319-336. doi: 10.5901/mjss.2013.v4n2p319.
30. Felo, A. J., Krishnamurthy, S. and Solieri, S. A. (April 2003), Audit Committee Characteristics and the Perceived Quality of Financial Reporting: An Empirical Analysis. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=401240> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.401240>
 31. Ferguson, A. and Stokes, D. (2002), Brand name audit pricing, industry specialization, and leadership premiums post-Big 8 and Big 6 mergers', *Contemporary accounting research*. Wiley Online Library, 19(1), pp. 77-110.
 32. Francis, J. et al. (2008), CEO reputation and earnings quality, *Contemporary Accounting Research*. Wiley Online Library, 25(1), pp. 109-147.
 33. Francis, J. R. (2004), What do we know about audit quality?, *The British accounting review*. Elsevier, 36(4), pp. 345-368.
 34. Francis, J. R., Michas, P. N. and Yu, M. D. (2013), Office size of Big 4 auditors and client restatements, *Contemporary Accounting Research*. Wiley Online Library, 30(4), pp. 1626-1661.
 35. Geiger, M. A. and North, D. S. (2006), Does hiring a new CFO change things? An investigation of changes in discretionary accruals, *The Accounting Review*, 81(4), pp. 781-809.
 36. Givoly, D., Hayn, C. and Lourie, B. (January, 2014), Importing Accounting Quality? The Case of Foreign Reverse Mergers. Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2183724> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2183724>
 37. Góis, C. G. (2009), Financial reporting quality and corporate governance: the Portuguese companies evidence, *Proceedings of the 32nd Annual Congress European Accounting Association*, pp. 1-25.
 38. Gray, G. L. and Ratzinger, N. V. S. (2010), Perceptions of preparers, users and auditors regarding financial statement audits conducted by Big 4 accounting firms, *International Journal of Disclosure and Governance*. Springer, 7(4), pp. 344-363.
 39. Gray, S. J. (1988), Towards a theory of cultural influence on the development of accounting systems internationally, *Abacus*. Wiley Online Library, 24(1), pp. 1-15.
 40. Hofstede, G. (1980), Culture and organizations, *International Studies of Management & Organization*. Taylor & Francis, 10(4), pp. 15-41.
 41. Htay, S. N. N., Mohd Said, R. and Salman, S. A. (2013), Impact of Corporate Governance on Disclosure Quality: Empirical Evidence from Listed Banks in Malaysia, *International Journal of Economics & Management*, 7(2).
 42. Huson, M. R., Malatesta, P. H. and Parrino, R. (2004), Managerial succession and firm performance, *Journal of Financial Economics*. Elsevier, 74(2), pp. 237-275.
 43. Huțanu (căș. Toma), L. O. (2016), Relația contabilitate-fiscalitate în contextul armonizării contabile, Available at: http://doctorat.feaa.uaic.ro/Lists/Teze publice/DispForm.aspx?ID=28&Source=http%3A%2F%2Fdoctorat.feaa.uaic.ro%2F%23InplvviewHash939ad9e9-2515-4561-b129-f081b571bd8f%3DPaged%253DTRUE-p_Data%253D20170611%25252021%25253a00%25253a00-p_ID%253D37-PageFirstRow%25.
 44. Iatridis, G. E. (2011), Accounting disclosures, accounting quality and conditional and unconditional conservatism, *International Review of Financial Analysis*. Elsevier Inc., 20(2), pp. 88-102. doi: 10.1016/j.irfa.2011.02.013.
 45. Inchausti, B. G. (1997), The influence of company characteristics and accounting regulation on information disclosed by Spanish firms, *European Accounting Review*, 6(1), pp. 45-68. doi: 10.1080/096381897336863.
 46. Johnson, V. E., Khurana, I. K. and Reynolds, J. K. (2002), Audit-firm tenure and the quality of financial reports, *Contemporary accounting research*. Wiley Online Library, 19(4), pp. 637-660.
 47. Jones, M. (2011), *Creative accounting, fraud and international accounting scandals*. John Wiley & Sons.
 48. Kao, L. and Chen, A. (2004), The effects of board characteristics on earnings management, *Corporate Ownership & Control*, 1(3), pp. 96-107.
 49. Kapoutsou, E., Tzovas, C. and Chalevas, C. (2015), Earnings Management And Income Tax Evidence From Greece, *Corporate Ownership & Control*, 12 (December 2015), pp. 511-529.
 50. Krishnan, G. V (2003), Does Big 6 auditor industry expertise constrain earnings management?,

- Accounting horizons*. American Accounting Association, 17, pp. 1-16.
51. Kusnadi, Y. *et al.* (2016), Audit committees and financial reporting quality in Singapore, *Journal of Business Ethics*. Springer, 139(1), pp. 197-214.
 52. Lawrence, A., Minutti-Meza, M. and Zhang, P. (2011), Can Big 4 versus non-Big 4 differences in audit-quality proxies be attributed to client characteristics?, *The Accounting Review*, 86(1), pp. 259-286. Available at: https://www.researchgate.net/publication/228307401_Can_Big_4_Versus_Non-Big_4_Differences_in_Audit-Quality_Proxies_Be_Attributed_to_Client_Characteristics.
 53. Lin, B., Lu, R. and Zhang, T. (2012), Tax-Induced Earnings Management in Emerging Markets: Evidence from China, *The Journal of the American Taxation Association*, 34(2), pp. 19-44. doi: 10.2308/atax-10236.
 54. Lin, Y.-M. and Lee, T.-W. (2016), The Effects of Earnings Quality and Leverage Deficit on Financing Policy, *Accounting and Finance Research*, 5(3), pp. 144-160. doi: 10.5430/afr.v5n3p144.
 55. Lopes, A. P. (2018), Audit quality and earnings management: evidence from Portugal, *Athens Journal of Business & Economics*, 4(2), pp. 179-192.
 56. Maddala, G. S. and Lahiri, K. (1992), Introduction to econometrics. *Macmillan New York*.
 57. Napier, C. and Shah, N. (2015), The Cadbury Report 1992: Shared Vision and Beyond. *Bergamo*, pp. 1-42. Available at: http://www.data.unibg.it/dati/corsi/900002/79548-Beyond_Cadbury_Report_Napier_paper.pdf.
 58. Palea, V. (2013), IAS/IFRS and financial reporting quality: Lessons from the European experience, *China Journal of Accounting Research*. Sun Yat-sen University, 6(4), pp. 247-263. doi: 10.1016/j.cjar.2013.08.003.
 59. Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene (2014), *Regulamentul nr. 537/2014 al Parlamentului European și al Consiliului privind cerințe specifice referitoare la auditul statutar al entităților de interes public și de abrogare a Deciziei 2005/909/CE a Comisiei*. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0537&from=RO>.
 60. Pomeroy, B. and Thornton, D. B. (2008), Meta-analysis and the accounting literature: The case of audit committee independence and financial reporting quality, *European Accounting Review*. Taylor & Francis, 17(2), pp. 305-330.
 61. Pourciau, S. (1993), Earnings management and nonroutine executive changes, *Journal of accounting and economics*. Elsevier, 16(1-3), pp. 317-336.
 62. Rahman, M. M. and Hasan, M. M. (2019), Determinants of Quality of Financial Information: Empirical Evidence from Cement Sector of Bangladesh, *The East Asian Journal of Business Management (EAJBM)*, 9(1), pp. 13-20.
 63. Rainsbury, E. A., Bradbury, M. and Cahan, S. F. (2009), The impact of audit committee quality on financial reporting quality and audit fees, *Journal of Contemporary Accounting and Economics*. doi: 10.1016/j.jcae.2009.03.002.
 64. Sirois, L.-P., Marmousez, S. and Simunic, D. A. (2016), Auditor size and audit quality revisited: The importance of audit technology, *Comptabilité-Contrôle-Audit*. Association Francophone de Comptabilité, 22(3), pp. 111-144.
 65. Soderstrom, N. S. and Sun, K. J. (2007), IFRS Adoption and Accounting Quality: A Review, *European Accounting Review*, 16 (February 2007), pp. 675-702. doi: 10.1080/09638180701706732.
 66. Sousa, A., Gonçalves Góis, C. and Viseu, C. (2019), Earnings Management in SMEs: Evidence From Portugal and Spain, *International Financial Reporting Standards and New Directions in Earnings Management*, p. 342. doi: 10.4018/978-1-5225-7817-8.
 67. Summers, S. L. and Sweeney, J. T. (1998), Fraudulently misstated financial statements and insider trading: An empirical analysis, *Accounting Review*. JSTOR, 73(1), pp. 131-146.
 68. Sun, K. J. (2006), Financial reporting quality, capital allocation efficiency, and financing structure: an international study, *AAA 2006, Financial Accounting and Reporting Section (FARS) Meeting Paper*, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=816384> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.816384>
 69. Sun, L. and Rath, S. (2009), An empirical analysis of earnings management in Australia, *World Academy of Science, Engineering and Technology*. School of Economics and Finance, Curtin Business School, 31, pp. 1111-1127.

70. Tanaka, G. (2014), The Influence of the Cultural, Legal, Economic and Financial, Historical and Political Factors on the Accounting System: Peruvian Case, *Research on management strategy*, 7(1), pp. 25-45. Available at: https://kwansei-ac.jp/iba/assets/pdf/journal/studies_in_BandA_2014_p25_45.pdf.
71. Tavieme, R. (2019), How audit committees can improve the performance of private companies, *EY*, Available at: https://www.ey.com/en_gl/assurance/how-can-audit-committees-improve-the-performance-of-private-companies (Accessed: 12 July 2019).
72. Tulvinschi, M. (2017), Accounting – the result of a compromise between expectations and exigencies, *The USV Annals of Economic and Public Administration*, 17(2(26)), pp. 111-118.
73. Wootton, C. W., Tonge, S. D. and Wolk, C. M. (1994), Pre and post Big 8 mergers: Comparison of auditor concentration, *Accounting Horizons*. American Accounting Association, 8(3), p. 58.
74. Xie, B., Davidson III, W. N. and DaDalt, P. J. (2003), Earnings management and corporate governance: the role of the board and the audit committee, *Journal of corporate finance*. Elsevier, 9(3), pp. 295-316.
75. Zona, F., Zattoni, A. and Minichilli, A. (2013), A contingency model of boards of directors and firm innovation: The moderating role of firm size, *British Journal of Management*. Wiley Online Library, 24(3), pp. 299-315.